

Estratègia d'educació per a la justícia global 2024-2029

Octubre
2024

**Ajuntament de
Barcelona, Direcció de
Drets Humans, Justícia
Global i Cooperació
Internacional**

**Ajuntament
de Barcelona**

Document basat en l'Informe de la diagnosi dels projectes d'educació per a la justícia global 2018-2022, elaborat per Anna Bernal Martínez, Jordi Casas Romero i Brenda Bär Kwast.

Índex

1. Introducció	7
1.1 Marc programàtic de l'Estratègia d'EpJG	7
1.2 L'educació per a la justícia global davant dels reptes socioeducatius actuals	8
1.3 Procés metodològic: construir l'estratègia	10
1.4 Estructura del document i components de l'estratègia	11
2. Avançant cap a l'EpJG	12
2.1 De l'educació per al desenvolupament cap a l'educació per a la justícia global	12
2.2 Aportacions per a la consolidació del paradigma de la justícia global	13
2.3 Oportunitats de l'EpJG a Barcelona	15
3. Resum dels principals resultats de la diagnosi	17
3.1 Sobre l'aprofundiment en el paradigma d'EpJG, la connexió sud i les seves implicacions	17
3.2 Sobre les justícies i dimensions de l'EpJG	18
3.3 Sobre els àmbits de treball i els projectes d'APS	18
3.4 Sobre l'arrelament territorial dels projectes i les col·laboracions dels projectes	19
3.5 Sobre la comunicació, avaluació i impacte	19

4. Elements inspiradors de l'estratègia	20
4.1 Valors	20
4.2 Principis	21
5. Línies estratègiques	23
5.1 Impuls de projectes amb metodologies transformadores pel que fa a l'EpJG.....	25
5.2 Obertura de nous àmbits i espais educatius	26
5.3 Extensió i transversalització de la justícia global	27
5.4 Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents	28
5.5 Generació, comunicació i mobilització del coneixement	29
5.6 Grans aliances i compromís polític	30
6. A mode de tancament.....	31
6.1 Posada en marxa del procés	31
6.2 Difusió i comunicació de l'estratègia	31
6.3 Elaboració d'una proposta de seguiment i d'avaluació	32
7. Referències	33

Sigles

ACCD: Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

APS: aprenentatge servei

CEB: Consorci d'Educació de Barcelona

EpD: educació per al desenvolupament

EpJG: educació per a la justícia global

DDHJGCI: Direcció de Drets Humans, Justícia Global i Cooperació Internacional

ICUB: Institut de Cultura de Barcelona

ODS: objectius de desenvolupament sostenible

ONG: organització no governamental

TdC: teoria del canvi

TFG: treball final de grau

TFM: treball final de màster

CMCI: Consell Municipal de Cooperació Internacional

Ninguno de nosotros queda fuera de esa interdependencia. La economía global nos vincula a todos con otras personas que viven a gran distancia. Nuestras decisiones más básicas como consumidores afectan el estándar de vida de otras personas que habitan en países lejanos y que producen los artículos que usamos. Nuestra vida cotidiana presiona sobre el medio ambiente global. Por lo tanto, sería irresponsable esconder la cabeza bajo la tierra y hacer caso omiso de que todos los días nuestros actos inciden en la vida de esas otras personas. Entonces, la educación debería proporcionarnos los elementos necesarios para desenvolvernó de manera eficaz en ese diálogo multinacional, como “ciudadanos del mundo” (para usar una frase ya consagrada) y no sólo como estadounidenses, indios o europeos.

(Martha Nussbaum, 2010, p. 114).

1 Introducció

L'estratègia d'educació per a la justícia global (2024-2029) representa el full de ruta de treball de la Direcció de Drets Humans, Justícia Global i Cooperació Internacional (en endavant, DDHJGCI) de l'Ajuntament de Barcelona per als propers anys en matèria educativa.

El seu contingut correspon a una actualització de l'Estratègia d'educació per a la justícia global (2019-2021) i parteix d'una diagnosi prèvia elaborada a partir de l'anàlisi dels projectes d'educació per a la justícia global (en endavant, EpJG) finançats per la DDHJGCI durant el període 2018-2022 i d'un procés participatiu en el qual s'ha volgut comptar amb la veu dels diferents agents implicats en aquests tipus de propostes, des de les entitats fins a les altres administracions amb competències en aquesta matèria.

En el primer apartat, de caràcter introductori, s'emmarca l'estratègia i se n'apunten els objectius principals, es recull el procés metodològic seguit per a la seva elaboració i es presenten l'estructura i els components d'aquest document.

1.1. Marc programàtic de l'Estratègia d'EpJG

L'estratègia d'educació per a la justícia global 2024-2029 té com a finalitat la millora de la qualitat i de l'impacte transformador dels projectes d'EpJG que es desenvolupen a Barcelona. D'aquesta manera, aquest document pretén esdevenir una eina amb capacitat transformadora envers els reptes de ciutat amb relació a l'EpJG.

L'estratègia que aquí es presenta s'emmarca en el [Pla director de cooperació per a la justícia global 2023-2026](#), en l'eix estratègic de cooperació de banda ampla i en el Programa d'educació per a la justícia global. Seguint la línia de l'antic Pla director (2018-2021), aquest pla se situa en el paradigma de la justícia global, i estableix un marc d'anàlisi i d'acció que concep la justícia global d'una manera holística i àmplia, que posa l'accent sobre els elements estructurals que generen injustícies i que promou la transformació de les relacions de poder que potencien aquestes desigualtats. En aquest marc, l'educació i els processos educatius són una peça estratègica, no només pel seu potencial transformador, sinó també per la seva capacitat d'articular els diferents agents que, des de diversos àmbits, promouen la justícia global a la ciutat. D'aquesta manera, s'entén l'EpJG com a eix fonamental d'una cooperació transformadora que englobi els àmbits de la incidència, la recerca i la comunicació.

En aquest paradigma, queda molt camí per explorar nous relats de planificació i d'avaluació de les propostes i accions d'EpJG perquè, d'una banda, siguin més properes a la realitat social que les envolta, i de l'altra, que serveixin per qüestionar quin canvi social volen contribuir a assolir, per tant, que les propostes siguin més reflexives, crítiques i realistes i, al cap i a la fi, més transformadores.

En aquest context, i amb la voluntat d'elaborar una estratègia d'EpJG que donés resposta a les necessitats teòriques i pràctiques del moment, s'ha elaborat una diagnosi sobre les accions EpJG finançades per la DDHJGCI de l'Ajuntament de Barcelona en el marc de les convocatòries de subvencions entre els anys 2018 i 2022. Aquesta diagnosi ha permès conèixer i entendre el mapa d'actors, de relacions, d'aliances i d'interessos estratègics, així com el seu recorregut anterior amb l'objectiu d'inspirar l'estratègia de l'Ajuntament de Barcelona des d'aquest nou paradigma.

1.2. L'educació per a la justícia global davant dels reptes socioeducatius actuals

El moment actual marca importants reptes que és necessari abordar com a professionals, activistes i ciutadania implicades en la construcció d'un món més just, més digne i que pugui permetre vides més plenes per a totes les persones. En el marc de l'elaboració d'aquesta estratègia es va convocar un espai de treball amb referents d'entitats de justícia global, grups de docents crítics, personal tècnic de l'Administració i docents de la universitat. En aquest espai es va poder enriquir l'anàlisi de la diagnosi centrant alguns reptes primordials en el moment actual, que s'intenten recollir a continuació.

La comunitat educativa s'enfronta al repte d'adaptar-se a una realitat en canvi constant, caracteritzada per desafiaments importants i per una societat marcadament polaritzada a escala global. Això, sumat al fet que sovint es tendeix a mirar amb lupa la comunitat educativa i l'escola com a resposta i solució als reptes actuals, provoca una sensació de sobrecàrrega, tensió i desbordament en el personal docent i en l'Administració educativa.

Alguns dels principals canvis a escala global que poden contribuir a potenciar aquesta sensació i que afecten especialment les persones joves tenen a veure amb la digitalització, la polarització, l'augment de moviments populistes identitaris, les guerres i la crisi climàtica.

A escala global i local proliferen discursos d'odi, es legitimen discursos xenòfobs en bona part de persones d'extrema dreta, augmenta la polarització social es fragmenten així les societats i es dificulta el diàleg respectuós i no-violent. Cada vegada, les persones joves tendeixen a expressar en els espais educatius discursos més extremistes².

A més, la conjuntura internacional no acompanya ni facilita parlar de no-violència i pau entre els més joves, el relat bel·licista està guanyant la partida quan podem assistir a guerres i genocidis en temps real sense que la comunitat internacional pugui articular una resposta que posi a les persones i a la vida en el centre.

Aquesta sensació de poca esperança en el futur es veu agreujada per la crisi climàtica actual. A finals del 2021, The Lancet va publicar els resultats d'una enquesta sobre la ecoansietat en infants i joves³, el 59% estava molt o extremadament preocupat pel canvi climàtic i un 75% va manifestar que creu que el futur és aterridor.

² Segons l'última enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) els nois catalans d'entre 16 i 24 anys són els que tenen actituds més bel·ligerants amb el feminisme. En aquest sentit, un 54% d'aquests nois creu que la societat els discrimina per ser homes i que el feminisme "ha anat massa lluny".

³ L'enquesta es va fer a 10.000 infants i joves (entre 16 i 25 anys de 10 països molt diferents)

Se suma a la situació que, davant d'aquestes problemàtiques, no es veu la democràcia com un sistema capaç de donar resposta a les necessitats de les persones. Els fonaments tradicionals del món actual s'estan afeblint, el mes de setembre del 2023 es publicava el baròmetre mundial de l'Open Society Foundations, en què apareixia que només un 57% dels menors de 36 anys (dels 36.000 enquestats en 30 països) prefereix viure en un país democràtic. El 42% d'aquestes persones (generacions Z i Millennial) creu que les dictadures militars són millors formes de govern i un 35% preferiria viure en un règim civil però autoritari, sense divisió de poders ni un sistema parlamentari efectiu.

Aquest descrèdit de la democràcia ve acompanyat d'una crítica legítima a un sistema que es mostra insuficient o fracassat per donar respostes als problemes i malestans reals de les persones, així com tampoc dona veritables garanties de compliment de les decisions col·lectives. Té implicacions per a la defensa dels drets humans veure que es donen vulneracions que no poden aturar-se per vies democràtiques.

Una de les possibles explicacions a aquest fet pot tenir a veure amb les noves tendències del món virtual, la digitalització i la desinformació. Reuters Institute constata en el seu Digital News Report del 2023 que els usuaris més joves són menys propensos a acudir directament a un lloc o aplicació de notícies i més propensos a utilitzar les xarxes socials o altres intermediaris per informar-se. D'aquesta manera, la qualitat de la informació es deteriora en l'entorn digital, on les xarxes socials esdevenen eines per dividir i fomentar l'odi. Aquest fet, unit a l'augment de l'analfabetisme informacional dels joves⁴, facilita l'ascens de moviments populistes que utilitzen aquestes plataformes per propagar els seus discursos i obtenir poder polític.

Alhora, les connexions globals permeten que les formes de vida puguin ser més properes. Mai abans hi ha hagut una forma de vida tan global com la que tenen ara els joves, tant pel que fa a relacionar-se, viure o tenir referents culturals similars. Però alhora viuen desigualtats clares i agreujants. Haurien de poder ser eines per potenciar la connexió entre les realitats amb les pluralitats existents.

Per això es considera que cal apostar per una justícia digital, entesa com justícia d'accés a la informació i una alfabetització digital crítica per a la seva interpretació. Cal una aposta des dels espais educatius per a una digitalització crítica que no se situï en l'avèrsió i que busqui donar resposta al canvi de valors que suposen les xarxes. Alhora cal una mirada d'impacte social i global de les tecnologies digitals en el medi ambient. Aquest darrer aspecte pretén esborrar la idea que les tecnologies no tenen impactes socioeconòmics en les relacions laborals i socials en què es generen, en els interessos empresarials de multinacionals que entren com plataformes en espais educatius o, fins i tot, físics amb l'extracció i contaminació que suposen per al medi ambient (extraccions de coltan, refrigeració de servidors, etc.).

Davant d'aquest panorama, es comprensible que la comunitat educativa es trobi sobrepassada i sovint s'intentin abordar aquests problemes amb una perspectiva individualista. Tanmateix, els reptes actuals requereixen solucions comunitàries i globals, amb una mirada col·lectiva i planetària.

Davant d'aquesta situació, ha de ser un objectiu de l'educació per a la justícia global generar discursos de resposta que puguin fer-se hegemònics i construir estratègies d'acció compartides. Urgeix situar una perspectiva global i internacionalista més enllà de la nostra realitat més propera en totes les esferes d'actuació i de la vida. Cal una mirada més ampla dels engranatges del sistema econòmic, social i polític per no deixar avançar els discursos simplistes i articular accions.

4 <https://www.ub.edu/blokdebid/ca/content/enxarxats-lanalfabetisme-informacional-dels-natius-digitals>

L'educació per a la justícia global ha de ser presentada sense un judici fet des d'una superioritat moral o des d'un plantejament de falta de coneixement. Davant de professionals d'entitats i docents activistes i polititzats es pot donar un rebuig i una confrontació que pugui allunyar l'alumnat. Existeix una complicació pel que fa a saber trobar el to adequat i no generar una distància que tanqui les vies de diàleg transformador als espais educatius. Aquest apropament suposa el repte de trobar eines que puguin connectar amb les persones més joves, i tenir un impacte real com ho fan els discursos propers i desenfadats que troben a les xarxes. El repte també es dona en el fet de no caure en acontentar-nos amb silencis o discursos políticament correctes en espais d'aula, però que no es traslladen a altres esferes de la vida.

El paradigma de la justícia global, que busca resoldre les injustícies del procés de globalització i que ofereix un futur desitjable on diverses identitats i agents conviuen en respecte mutu, pot ajudar les escoles a afrontar els reptes amb una visió comunitària, centrada en la responsabilitat compartida. L'Educació per a la justícia global ha de ser una possibilitat d'establir actuacions per respondre a aquestes necessitats amb el guiatge de la comunitat educativa i del teixit social organitzat. Existeix un ecosistema d'ONG, institucions educatives, universitats i moviments ecologistes i feministes que alberguen un coneixement viu sobre la justícia global que l'escola pot aprofitar per treballar conjuntament en el pensament i l'acció conjunta. I també poden tenir entrada en espais d'educació formal, no formal i informal per obrir espais d'actuació fora d'aquells més institucionalitzats.

Reivindicar la justícia global també és protegir una educació democràtica als centres que han de poder ser un espai de participació per al professorat, l'alumnat i la comunitat educativa, per poder ensenyar veritablement democràcia. Entendre els centres com a espais que eduquin en valors i de manera crítica, i no siguin qüestionats per abordar els reptes socials actuals i combatre els discursos de valors individualistes. Aquestes reivindicacions estan en disputa als centres actualment i tenen un impacte en el treball de l'EpJG.

En aquest sentit, els paradigmes i marcs teòrics de l'EpJG poden ajudar a enfocar millor les actuacions educatives per contribuir a resoldre aquests moments complexos. L'educació s'ha de centrar a educar en la possibilitat d'un futur millor, que mostri alternatives existents i que ens faci sortir de la paràlisi davant del futur i ens animi a actuar per canviar-lo i entendre el marc ampli d'actuacions necessàries. Els joves han de sentir que hi ha un futur que mereixi la pena ser viscut i que ells el poden construir.

En aquest sentit hi ha una generació de propostes pedagògiques (APS, ciència ciutadana, artivisme, educomunicació, etc.) que plantegen la possibilitat d'aprendre sobre coses reals que són un problema de la comunitat. Són propostes que conviden a fer que l'alumnat s'impliqui canviant la realitat. S'ha de vetllar perquè aquestes actuacions puguin fer-se amb el temps i la qualitat que necessiten per aprofundir en les reflexions i els aprenentatges que aconseguen mobilitzar. Pot ser interessant visibilitzar el conjunt d'actuacions educatives sota un discurs comú d'EpJG que les pugui defensar com a eines de resposta davant les preocupacions socials i educatives que és urgent abordar en l'actualitat.

1.3. Procés metodològic: construir l'estratègia

Tal com ja s'ha apuntat, el procés d'elaboració de l'Estratègia d'EpJG no té sentit ni s'entén sense el treball previ de la diagnosi dels projectes subvencionats durant el període 2018-2022. Els seus resultats i conclusions han estat precisament el punt de partida per obrir un procés participatiu amb la voluntat de construir l'estratègia recollint les veus dels diferents agents implicats en la promoció i el desenvolupament de l'EpJG de Barcelona.

La diagnosi, que s'ha dut a terme a partir de l'anàlisi de 277 projectes de 84 entitats i s'ha desenvolupat a partir de la documentació que aquestes entitats han fet arribar a la DDHJGCI (formularis de sol·licitud i informes de justificació), ha constatat de diferents fases que queden recollides en el quadre següent:

Síntesi de les fases d'elaboració de la diagnosi d'EpJG de la ciutat de Barcelona.

Fase	Definició	Metodologia
Fase I	Anàlisi de les dades de les convocatòries 2018-2022 d'EpJG de la DDHJGCI	<ul style="list-style-type: none">- Actualització de l'eina d'anàlisi elaborada en la diagnosi anterior (2012-2017)- Buidatge de dades- Anàlisi quantitativa de la matriu de dades
Fase II	Realització de tallers participatius de contrast de les principals dades obtingudes de l'anàlisi quantitatiu	<ul style="list-style-type: none">- Dues sessions de treball de caràcter rotatiu en petits grups:<ul style="list-style-type: none">Sessió 1: temàtiques i dimensions; paradigma de la justícia global; destinataris i impacte.Sessió 2: territori i col·laboracions; àmbits educatius.
Fase III	Treball de triangulació de les dades per part de l'equip tècnic	<ul style="list-style-type: none">- Identificació dels principals resultats obtinguts- Relació entre dades quantitatives i qualitatives
Fase IV	Elaboració de l'informe	<ul style="list-style-type: none">- Redacció del document
Fase V	Presentació de la diagnosi	<ul style="list-style-type: none">- Sessió de presentació a entitats i institucions

Font: Elaboració pròpia.

Els resultats i les orientacions que s'apunten al final del document de la diagnosi queden sistematitzades en diferents eixos que han servit per vertebrar un procés participatiu amb agents clau amb la voluntat d'explorar línies de treball futures en l'àmbit de l'EpJG.

Si bé la diagnosi garanteix la construcció d'una estratègia des del rigor i l'anàlisi que suposen les dades obtingudes i contrastades, també l'aposta per l'obertura d'espais participatius en el moment d'elaboració de l'estratègia evidencia la voluntat de la DDHJGCI d'incorporar els principals actors en el camp de l'EpJG de la ciutat en els plantejaments institucionals. En aquest sentit, s'ha considerat que l'enfocament participatiu ha estat el més adequat per facilitar un procés de reflexió col·lectiva en què es poden posar en comú les diverses visions i es pot generar coneixement compartit.

1.4. Estructura del document i components de l'estratègia

En aquest darrer punt de la introducció es presenta l'estructura del document de l'estratègia i s'apunten els components més importants. El document que es presenta està configurat en dos grans blocs: les principals aportacions de la diagnosi i la presentació de l'estratègia. El primer recull aspectes que defineixen les principals aportacions de la diagnosi d'EpJG durant el període 2018-2022. En aquest sentit, s'incorpora una síntesi del marc teòric de l'EpJG com a paradigma, així com un esquema dels eixos de resultats i orientacions extrets de la diagnosi. El segon bloc presenta l'estratègia pròpiament dita en la qual es recullen els valors i principis, i es despleguen les principals línies de futur estratègiques per a l'EpJG a la ciutat de Barcelona. En el darrer apartat, a mode de tancament, s'apunten els passos que han de guiar la posada en marxa, la difusió i la comunicació, i l'elaboració d'una proposta d'avaluació.

2 Avançant cap a l'EpJG

En els darrers anys hi ha hagut una clara evolució de la conceptualització que gira entorn al que avui es coneix com a *educació per a la justícia global*. Aquest canvi de paradigma representa un nou prisma a partir del qual es pot mirar la realitat i pensar les pràctiques educatives que desenvolupen les entitats.

Al llarg d'aquest apartat es fa un breu recorregut des de l'educació per al desenvolupament (en endavant, EpD) fins a l'EpJG; s'apunten les noves aportacions per a la consolidació d'aquest paradigma, i es recull una síntesi de les oportunitats de l'EpJG per a la ciutat de Barcelona. El marc teòric que es presenta és el mateix text que ha servit com a fonamentació del document de la Diagnosi de l'Educació per a la Justícia Global 2018-2022.

2.1. De l'educació per al desenvolupament cap a l'educació per a la justícia global

Els darrers anys s'ha produït un canvi de mirada en la manera d'entendre el sentit de les relacions i accions de cooperació internacional i desenvolupament amb una consciència progressiva de les responsabilitats dels agents. Tal com identificaven Castejón, García-Alba i Rubio (2019) en l'edició de la diagnosi 2012-2017, el canvi de mirada suposava un treball de reflexió, qüestionament dels impactes i cerca de pràctiques participatives transformadores coherents per part de les entitats per educar d'una manera crítica enfocada a potenciar les capacitats i l'autonomia de les persones i els col·lectius per canviar el món en clau de justícia. El camí d'acció i reflexió es veia acompanyat d'un canvi en la manera de referir-nos a aquestes pràctiques. El canvi de terminologia ens permet parlar d'una transició des del concepte d'educació per al desenvolupament (EpD), un enfocament educatiu de llarga trajectòria, cap a la idea d'educació per a la justícia global (EpJG), una proposta que comença a consolidar-se en les pràctiques del sector.

L'educació per al desenvolupament (EpD) és un paradigma educatiu que va sorgir amb l'objectiu de promoure el desenvolupament econòmic i social dels països del Sud. No obstant això, l'EpD va ser criticada per centrar-se en les persones del sud com a receptores passives de l'ajuda i per no qüestionar les causes estructurals de la pobresa i les desigualtats. Com a resposta es comença a desenvolupar un nou paradigma educatiu en clau de ciutadania global que acaba caminant cap a l'educació per a la justícia global (EpJG). L'EpJG parteix de la premissa que les desigualtats globals són el resultat de relacions de poder desiguals entre el nord i el sud i entre diferents grups socials i econòmics. Per això, l'EpJG té com a objectiu promoure la comprensió crítica de les causes i les conseqüències de les desigualtats globals i desenvolupar les capacitats individuals i col·lectives per actuar per a la transformació social.

Diferents autors i autores han descrit l'evolució de temàtiques, conceptualitzacions i continguts de l'anomenada EpD diferenciant cinc generacions (Mesa, 2014; Boni, 2011; Pajarín i Navarro, 2018) des de l'enfocament assistencial; l'enfocament desenvolupista; l'educació crítica i solidària; l'educació per al desenvolupament humà i sostenible, i l'educació per a la ciutadania global⁵.

La concepció terminològica continua oberta i hi ha contextos en què s'empren altres termes similars, com "educació per a la ciutadania global", "educació per a la ciutadania democràtica" o "educació global" (Celorio i López, 2007; Celorio i del Río, 2015), però tots comparteixen la voluntat de comprensió de problemàtiques estructurals, participació activa i compromís amb un món més just i sostenible.

Barcelona va començar a desenvolupar l'EpJG a partir de l'any 2014, impulsada per entitats, administracions i centres educatius, centrant el debat en la seva doble dimensió de l'EpJG: formativa i social. En aquest context, el concepte d'EpJG s'entén com un procés de coneixement i anàlisi crítica de la realitat que vincula l'acció local amb la seva dimensió global. La seva finalitat és promoure una consciència crítica envers les causes que generen desigualtats i conflictes. També contribueix al canvi d'actituds i pràctiques que han de fer possible una ciutadania responsable, respectuosa i compromesa amb la transformació social (Rubio i Lucchetti, 2016).⁶

2.2. Aportacions per a la consolidació del paradigma de la justícia global

Apostar pel concepte de justícia global és fer-ho per un terme complex i amb una trajectòria relativament curta (encara que anteriorment ja s'havia abordat des d'altres etiquetes com *justícia internacional*, *ètica internacional* o *lleï de les nacions*). El concepte de justícia global irromp des de la filosofia política i suposa diferents línies d'anàlisi, entre les quals destaquen la del dret o la de l'economia. La qüestió de la justícia global es torna especialment d'interès a partir del 1970 i pren relleu a partir d'un doble punt de partida: no vivim en un món just i, al seu torn, la justícia ha de ser considerada l'aspiració última (Nagel, s/d). És en aquest mateix moment en què es troba el germen dels moviments socials en la lluita de demandes fonamentals.

En moltes ocasions, els debats sobre la justícia s'han circumscrit a la lògica que es defineix per una comunitat política comuna, des de la qual les persones tenen obligacions de justícia respecte als altres individus amb els quals comparteixen un mateix ordre institucional (Rawls, 1971, i Pogge, 2007). En aquest marc, Young (2011) argumenta que acceptar que les institucions formen part dels processos que produeixen les injustícies o les eviten no vol dir que no s'hagi de subratllar que en aquests processos també hi participen les lleis i les pràctiques de les empreses, els mitjans de comunicació i les persones individuals (Sen, 2010) des de les seves eleccions vitals i les seves pràctiques de relació, d'oci, de consum, etc. En aquest sentit, Young entén que l'anàlisi moral supera les fronteres de l'Estat i obliga a qüestionar-se sobre la pròpia forma de vida en un món global i globalitzat d'interdependències constants (Nussbaum, 2010) en què cada individu també és responsable.

Des del concepte de justícia global, Young destaca que la responsabilitat compartida no pot quedar relegada a l'acció humanitària o caure en el paternalisme. Es tracta de desenvolupar-la des de l'acció col·lectiva, també amb les persones que pateixen directament les situacions d'injustícia.

⁵ El sentit i la concreció en la tasca de les entitats per a cadascun d'aquests enfocaments queda recollit en el marc teòric que apareix en el document de la Diagnosi de l'educació per a la justícia global 2018-2022.

⁶ Aquesta definició es va elaborar en el marc d'un grup motor configurat per diferents agents en l'inici del Programa d'EpJG i aprenentatge servei.

D'aquesta manera, es proposa reconèixer que actualment hi ha un ordre institucional global injust i que els països del Nord hi tenen una gran responsabilitat: “en el moment en què es fa evident l'existència d'un règim global liderat per una elit extractiva [...] és convenient i necessari un sistema alternatiu, incloses les normes i institucions, dedicat a perseguir un règim de justícia global” (Llistar i Monzó, 2022, p. 163). La globalització ha materialitzat una interdependència i connexió global-local de la qual deriva l'existència d'una responsabilitat mútua i compartida: “hem de canviar la mirada en un món globalitzat, on les fronteres estan difuminades i tot està interconnectat, tothom té una part de responsabilitat” (Llistar i Monzó, 2022, 165).

Sorgeix la necessitat d'articular un pensament sistèmic i complex, una justícia global equilibrada que avança cap a una mirada interseccional que individualment i col·lectivament reconeix, denuncia, repensa i repara les relacions de poder que generen injustícies. En definitiva, cal redefinir les formes comunitàries de vida, la vida en comú. Unes accions col·lectives no només entre els éssers humans, sinó també amb l'entorn, reconstruint els lligams que el capitalisme ha destruït. Cal incidir en una justícia cognitiva que va més enllà del pensament hegemònic i reivindica múltiples sabers a fi d'originar un equilibri entre el Sud i Nord globals: “la justícia global i l'educació ens han d'ajudar a incorporar aquests pensaments alternatius” (Llistar i Monzó, 2022, 166). Així doncs, LaFede.cat (2020) defineix que la justícia global esdevé

“una estratègia per incidir en les estructures econòmiques, polítiques i socials, tant a escala global com local, i per qüestionar els models de vida i de desenvolupament, tant individuals com col·lectius, amb l'objectiu de transformar les relacions de poder perquè es garanteixi l'eliminació de tota forma de violència i la sostenibilitat de la vida en el planeta”. (p. 5)

Tenint en compte els reptes que planteja aquest nou paradigma, l'educació per a la justícia global esdevé un mecanisme imprescindible amb què conscienciar i contribuir al canvi d'actituds i pràctiques de les causes que generen desigualtat, conflictes i injustícies, així com incidir políticament en la millora de les condicions de vida (LaFede.cat, 2020). Llistar i Monzó (2022) remarquen que l'EpJG fomenta el pensament crític d'una societat que es qüestiona la realitat, que és complexa i interdependent globalment, i, alhora, articula comunitats que col·lectivament despleguen accions que transformen el context proper i tenen un impacte global.

Dins d'aquest marc, Muñoz i Montané (2022) analitzen les causes estructurals de les injustícies generades per la globalització —interrelacionant-les amb el capitalisme, el patriarcat i el colonialisme— i plantegen un enfocament que critica els fonaments eurocèntrics de la ciutadania universal. Aquestes autores, basant-se en els principis dels feminismes comunitaris i descolonials de les epistemologies del Sud global, fan palès el predomini de la visió hegemònica i eurocèntrica a través del monopoli del coneixement que arrela en la ciència i la filosofia occidental. Un pensament que discrimina, anul·la i menysprea completament els altres sabers de les cultures no europeïstes (Marcos, 2018; Paredes y Guzmán, 2014; Grosfoguel, 2011). En conseqüència, exposen uns processos educatius que es nodreixen de diverses teories, moviments socials i agents per tal de redefinir constantment el concepte de justícia global des de la pràctica. Aquests processos permeten que l'EpJG esdevingui una eina essencial per crear pensament crític, generar focus d'emancipació i subvertir la realitat. A continuació, es resumeixen els cinc eixos que la formen.

Taula 5. Eixos que han de formar part d'una acció educativa orientada a la justícia global.

Superar les lògiques binàries de la cooperació internacional basades en un creixement econòmic il·limitat	Analitzar les causes i les responsabilitats del Nord global de les desigualtats entre països i territoris	Reconèixer la interdependència global i l'ecodependència com a elements inherents a la naturalesa humana	Defensar la vida en comú i la comunitat per tal de superar l'individualisme capitalista i pensar formes alternatives de viure.	Promoure un equilibri de sabers que desnaturalitza l'imaginari del relat occidental i afavoreix la justícia cognitiva
--	--	---	---	--

Font: Reelaboració d'acord amb l'article *Construir puentes entre la justicia global y la educación transformadora*, de Judith Muñoz Saavedra i Alejandra Montané López.

2.3. Oportunitats de l'EpJG a Barcelona

Són diverses les situacions de conflicte i injustícies que fan palesa la importància de treballar des de l'EpJG. Aquesta no sempre és una tasca senzilla, perquè implica un treball profund i en xarxa. Tanmateix, hi ha algunes oportunitats en l'actualitat i en l'entorn més immediat de la ciutat de Barcelona que és interessant mencionar i considerar.

Des de l'Administració educativa, en l'actualitat s'han desplegat una sèrie d'actuacions que poden ser beneficioses per a l'encaix de l'EpJG. En primer lloc, és interessant mencionar que ja s'ha produït el desplegament, a tots els centres de secundària, del decret de servei comunitari (Decret 187/2015, de 25 d'agost, Dept. d'Educació). Així, doncs, tots els centres han de dur a terme un projecte amb metodologia aprenentatge servei (APS) al segon cicle de secundària. L'APS és una proposta educativa amb molts punts de trobada amb l'EpJG i l'educació transformadora (Bär, Campo i Rubio, 2020) i una de les línies d'impuls de la DDHJGCI.

“L'educació per a la justícia global busca propostes educatives actives, significatives i transformadores per implementar-se, i és aquí on s'uneix amb l'aprenentatge servei. Aquesta unió de les dues propostes ha estat clau a la ciutat de Barcelona i ha estat possible gràcies a l'impuls, el convenciment, l'energia i la cura de diferents persones, en especial, de la Laura Rubio.” (Llistar i Monzó 2022 p.159)

En segon lloc, fruit de la llei estatal LOMLOE, a Catalunya s'està fent el desplegament d'un canvi de currículum en l'educació obligatòria que aposta per aconseguir una societat més justa i democràtica, cohesionada i inclusiva que tingui en compte totes les persones i en què sigui possible la igualtat d'oportunitats i la igualtat real i efectiva. S'ha decidit destacar sis vectors de caràcter transversal, que són aspectes clau per a la societat actual. El cinquè d'aquests vectors és la “ciutadania democràtica i consciència global”. Cal tenir present aquest vector en totes les decisions i programacions escolars. Molts centres educatius ja tenien aquest eix i objectiu de treball en el seu funcionament, i aquesta visibilització més clara en el currículum ajuda a ampliar-ho i consolidar-ho formalment. També a partir d'aquest canvi curricular apareixen en l'educació postobligatòria les matèries optatives de “Problemàtiques socials” i de “Ciutadania, política i dret” al batxillerat. Aquest espais suposen una oportunitat per treballar l'EpJG.

En tercer lloc, es valora l'oportunitat que suposen les apostes pels plans comunitaris i educatius d'entorn per donar suport al treball en xarxa i les col·laboracions necessàries per establir de manera més significativa les actuacions de manera local i aportar la mirada global en tots els espais del territori. Aquestes iniciatives es fan amb el conjunt de la població per tal de lluitar i evitar els processos de diferenciació que condueixen a les desigualtats. En aquest cas, és un àmbit que té en compte la important vinculació de la comunitat amb la cultura, o més aviat amb les cultures, si qüestionem el binocle etnocèntric, el qual no només

vetlla perquè les comunitats es democratitzin, sinó per la instauració d'una democràcia cultural que considera les membres de la comunitat com a creadores i productores de la mateixa cultura (Caride, 2005).

Per acabar, cal esmentar la importància de treballar per a l'equitat i la justícia digital en un món cada vegada més mediat per les tecnologies i les seves noves formes de relació en tots els àmbits de la vida (productiu, personal, reproductiu, etc.). Obviar la capacitat a les competències digitals en el camp educatiu comporta que les noves generacions s'endinsin acríticament en un món virtual i, conseqüentment, s'alineïn als interessos privats i hegemònics, així com als discursos d'odi que ofereixen les xarxes informàtiques. En definitiva, ignorància i tecnologia és una combinació que, si l'EpJG no s'hi centra, abocarà les persones a acceptar els discursos i les complexitats del món digital.

Tot i que la situació de polarització a Catalunya, tal com argumenta Barbeito (2022), no es troba en una situació alarmant, l'EpJG és una oportunitat per fer front a aquesta qüestió. Abans que la situació s'agreugi, cal aprendre a abordar temes d'actualitat controvertits i complexos. Això fa que les escoles hagin de prendre partit i de saber tractar temes potencialment polaritzadors, ja que aquestes accions promouen l'adquisició d'unes competències amb les quals l'alumnat podrà resistir-se i fer front a discursos d'odi o d'una polarització excessiva. Tot i que l'EpJG ja té una tradició a tractar temes relacionats amb els drets humans, les situacions de conflicte i la cultura de la pau, la polarització s'embrida amb factors econòmics, polítics i comunitaris, els quals s'han de tractar per tal d'aprofundir-hi. D'aquesta manera, Barbeito recomana un seguit d'accions per implementar en l'àmbit educatiu que afavoreixen la reducció dels riscos creixents dels discursos d'odi i la prevenció de la polarització.

3 Resum dels principals resultats de la diagnosi

Tal com s'ha comentat a l'inici del document, el punt de partida d'aquesta estratègia és una diagnosi elaborada durant l'any 2023 que analitza el conjunt de projectes finançats per la Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional en el període 2018-2022 i que recull les perspectives de diversos agents implicats directament en l'EpJG a la ciutat de Barcelona. Fruit de la diagnosi s'esdevenen cinc eixos que, a mode de conclusions, han permès ordenar-ne els principals resultats i vertebrar l'actualització de l'estratègia.

Amb el propòsit de presentar les bases de l'estratègia, a continuació s'exposen aquests resultats estructurats en els eixos següents: el paradigma d'EpJG i la connexió amb el Sud global; les justícies i les dimensions de l'EpJG; els àmbits de treball i els projectes d'APS; l'arrelament territorial i les col·laboracions dels projectes; la comunicació, l'avaluació i l'impacte dels projectes.

3.1. Sobre l'aprofundiment en el paradigma d'EpJG, la connexió sud i les seves implicacions

Un primer element que emergeix dels resultats de la diagnosi és constatació de la consolidació del nou paradigma d'EpJG, el qual connecta les administracions, les entitats i la ciutadania, incentiva la generació de canvis i busca influir positivament en les desigualtats globals. No obstant això, es constata la necessitat de continuar vetllant perquè els projectes tinguin una vinculació amb el Sud global (s'hauria de debatre i acordar quins principis i idees engloben el concepte connexió amb el Sud global, per tal de no perpetuar les lògiques hegemòniques). Concretament, s'identifiquen les necessitats següents:

- Definir el concepte de connexió amb el Sud global i posar atenció perquè els projectes subvencionats compleixin aquest requisit.
- Obrir espais reflexius i participatius que incorporin les epistemologies del Sud global per tal d'aprofundir en el concepte de justícia global i avançar cap a l'equilibri de sabers.
- Mantenir el pressupost dedicat a polítiques de cooperació i EpJG (el 0,7% dels ingressos propis municipals) o vincular-hi altres àrees de l'Ajuntament de Barcelona perquè dediquin part del pressupost a la perspectiva de justícia global.

3.2. Sobre les justícies i dimensions de l'EpJG

Les justícies i les dimensions de l'EpJG han esdevingut també un eix central dels resultats de la diagnosi. Pel que fa a les justícies, la diagnosi recull la necessitat de continuar indagant en la transversalitat de la justícia de gènere, i tot i que la diagnosi encamina cap a la transversalització de les justícies, també apunta que l'EpJG ha de continuar apostant per aquells projectes que treballin plenament una justícia concreta. Quant a les dimensions, es detecten tres reptes, el primer té a veure amb el fet que la sensibilització ha de formar part d'una estratègia més àmplia, és important que les accions que es duen a terme no es quedin només en l'esglaió de la sensibilització, sinó que s'avanci cap a altres camins possibilitats per la resta de dimensions. El segon es relaciona amb la davallada de projecte que treballen la dimensió d'educació-formació i apunta a recuperar les accions d'educació-formació incidint en el fet que aquestes accions puguin dur-se a terme a llarg termini, seguint alhora la idea de procés i desenvolupament d'un treball més profund amb els destinataris. Per acabar, resulta interessant aprofitar la complementarietat entre dimensions, tot buscant col·laboracions amb altres entitats i organitzacions i potenciant projectes que plantegin accions mixtes. Tenint en compte això, s'identifiquen les necessitats següents:

- Continuar treballant per trobar un equilibri entre els projectes transversals i els projectes específics, especialment pel que fa a la justícia de gènere.
- Vetllar perquè els projectes de sensibilització tinguin una continuïtat en altres dimensions de l'EpJG.
- Impulsar accions per augmentar la qualitat, l'impacte i la difusió de les recerques realitzades des de les entitats.
- Potenciar espais de trobada i treball en xarxa (jornades, formacions, etc.) que ajudin a teixir col·laboracions entre entitats i altres agents que puguin fer un suport pel fet de treballar les diferents dimensions de l'EpJG (grups d'investigació per a les accions de recerca, entitats que fan incidència, etc.).

3.3. Sobre els àmbits de treball i els projectes d'APS

L'anàlisi desenvolupada ha posat en relleu que els projectes d'EpJG han tingut una rellevància especial en l'educació formal, concretament, en centres d'educació secundària i en centres de titularitat pública. D'altra banda, es visualitza la necessitat de plantejar propostes en altres àmbits de treball, com l'educació no formal o els àmbits mixtos, els quals són generadors d'oportunitats educatives. Així mateix, pel que fa a l'aprenentatge servei, s'ha evidenciat la necessitat d'obertura cap a altres àmbits de treball i etapes educatives, així com la necessitat d'indagar en les possibilitats d'abordar projectes d'APS des d'altres dimensions. En aquest sentit, s'identifiquen les necessitats següents:

- Promoure projectes que treballin l'educació al llarg de la vida, remarcant especialment les etapes poc treballades, com l'educació infantil, la formació d'adults i l'educació en el lleure.
- Vetllar per la consolidació de projectes que incideixin en la diversitat d'àmbits de treball, amb especial atenció als projectes d'educació no formal.
- Establir i recuperar mecanismes, eines i espais de coordinació amb les administracions educatives.
- Contribuir a la millora de la qualitat dels projectes d'APS, apostant per aquells projectes amb diversitat d'accions i àmbits de treball.

3.4. Sobre l'arrelament territorial dels projectes i les col·laboracions dels projectes

La present diagnosi ha posat de manifest que és essencial que l'EpJG territorialitzi les seves accions. Per tal de reduir les desigualtats i injustícies que es desprenen dels nostres hàbits, costums, consums, etc., cal una estratègia que se centri a detectar les necessitats del territori i fomenti les col·laboracions en els diferents districtes de Barcelona. Concretament, s'identifiquen les necessitats següents:

- Recuperar una estratègia per a l'abordatge territorial dels projectes a fi de conèixer les necessitats de cada entorn i així poder continuar potenciant les col·laboracions i el teixit amb els diferents agents del districte.
- Dotar de temps i flexibilitat l'EpJG, ja que afavoreix processos vinculats amb el desenvolupament comunitari i enriqueix la territorialització.
- Promoure una distribució dels projectes amb l'objectiu de generar pensament crític i focus d'emancipació i subvertir la realitat transformant les relacions de poder.

3.5. Sobre la comunicació, avaluació i impacte

La diagnosi ha evidenciat la difusió com una acció amb impacte positiu pel fet de maximitzar les actuacions i sumar xarxa. També s'han obert interrogants sobre com avaluar les actuacions per la seva complexitat i per la cerca de canvis a llarg termini que suposen. En aquesta línia s'han identificat les necessitats següents:

- Obrir espais de formació, capacitació i reflexió conjunta sobre impacte que ajudin les entitats a buscar estratègies concretes per definir indicadors per mesurar i avaluar amb mirada de processos.
- Plantejar la possibilitat de realitzar avaluacions de l'impacte a llarg termini compartida entre entitats, amb la possibilitat de col·laboració d'agents externs que n'assumeixin l'execució. Aquesta podria incloure establir uns criteris comuns en les subvencions o justificacions a partir dels quals es pugui recollir informació periòdica per ser analitzada.
- Buscar estratègies per fer accions comunicatives conjuntes possiblement coordinades des de la DDHJGCI. Es planteja la possibilitat de dur a terme campanyes conjuntes de difusió de projectes, cercar relats més senzills i comunicatius, fer accions per temàtiques, facilitar eines per compartir materials o productes, etc.

4 Elements inspiradors de l'estratègia

L'Estratègia d'EpJG representa una proposta de treball que s'emmarca en la missió i visió de la política de cooperació per a la justícia global de l'Ajuntament de Barcelona. Així mateix, aposta, d'una banda, per abordar-ne el desplegament en aliança amb diferents agents de la ciutat i, de l'altra, per fer-ho des d'una perspectiva transversal del que ha de ser l'EpJG. Ambdues línies esdevenen els fonaments que inspiren l'estratègia i s'han dividit entre els valors i principis que es despleguen en l'apartat següent:

4.1. Valors

L'estratègia que es presenta es basa en una sèrie de valors que rauen en l'epicentre de la mateixa idea de justícia global com a finalitat que es persegueix. En aquest sentit, l'estratègia es fonamenta en els valors següents: reconeixement i cura; compromís actiu contra les desigualtats; enfocament de drets humans; equitat de gènere; cultura de la no-violència, i sostenibilitat.

Reconeixement i cura

Apostar per una mirada humana de la justícia global, que situï la vida en el centre, integrant les cures i la perspectiva de gènere per fer front a un sistema social i econòmic cada cop més desigual.

Compromís actiu contra les desigualtats

Partir del reconeixement de les desigualtats existents en diferents àmbits i nivells, vetllant per la igualtat i la no-discriminació com a vies per lluitar-hi.

Enfocament de drets humans

Treballar a favor de l'exercici dels drets humans i de les llibertats fonamentals, universals, indivisibles i interdependents, considerant la democràcia i la dignitat de la persona com a fonaments de tot l'esforç en pro de la justícia global.

Equitat de gènere

Defensar l'equitat entre gèneres i la superació de la relacions de poder desiguals, de submissió i de tot tipus de violència contra les dones.

Cultura de la no-violència

Fomentar la pau i la convivència en les relacions entre persones, pobles, cultures, nacions i estats, així com la prevenció i la solució pacífica dels conflictes i les tensions socials.

Sostenibilitat

Generar dinàmiques, projectes i espais que permetin la continuïtat i consolidació dels projectes en concret, així com la seva extensió en general.

4.2. Principis

A més dels valors que fonamenten la idea de justícia global, l'estratègia que es presenta també parteix d'una sèrie de principis que han de permetre treballar per a la consolidació i l'ampliació de l'EpJG a la ciutat de Barcelona al llarg del període 2024-2029. Aquests principis en els quals es fonamenta l'estratègia són els següents: construcció conjunta; coherència; territori; participació comunitària; ciutat educadora; no apropiació; democratització, i transformació i transparència.

Construcció conjunta

Es parteix de la voluntat de crear espais de treball en equips per tal de generar, revisar i adequar l'estratègia i els projectes que en sorgeixin de manera compartida i amb la participació dels diferents agents implicats.

Territori

Fa referència a la voluntat d'arrelar la proposta a la ciutat de Barcelona i dotar-la d'un sentit territorial donat que s'entén que totes les actuacions tenen lloc en un espai i una realitat concrets, per la qual cosa sempre cal integrar-se en aquest entorn, adequar-s'hi i aprofitar les oportunitats que ofereix.

Participació comunitària

Subratlla el valor de la presa de consciència, la reflexió crítica i l'organització col·lectiva dels diferents agents i la ciutadania per tal d'avançar cap al bé comú.

Ciutat educadora

Representa el marc de reconeixement del paper dels diferents agents socials i educatius que promouen condicions i propostes de participació de la ciutadania activa i democràtica, amb vista a la cohesió social i el treball conjunt envers els grans reptes de la ciutat.

Coherència

Pretén subratllar la necessitat de passar de propostes aïllades a polítiques públiques alineades i coherents, tant en l'aspecte intern com extern, que afavoreixin un projecte de ciutat responsable i compromesa, partint de les accions que ja existeixen i des dels diferents àmbits de treball.

No apropiació

Es considera que les propostes no tenen ni propietaris ni impulsors únics, sinó que es treballa produint coneixement obert i que totes les persones i entitats que vulguin es poden sumar a la seva pràctica, al seu impuls i a la seva millora.

Democratització

Es treballa amb la voluntat d'obrir els espais i de posar a l'abast els recursos per arribar a totes les entitats i institucions educatives, especialment a les de caràcter públic.

Transformació

Des de la missió transformadora de les entitats, es volen concretar dos nivells diferents respecte a la capacitat de canvi dels projectes: d'una banda, que les entitats facin projectes transformadors; i de l'altra, que la transformació arribi també a les entitat i no només als projectes.

Transparència

Recull la voluntat i la responsabilitat de socialitzar i rendir comptes obertament sobre l'aposta realitzada davant dels diferents actors implicats.

5 Línies estratègiques

L'Estratègia d'EpJG pretén donar resposta a les necessitats identificades a la diagnosi a partir d'actuacions desenvolupades en sis línies de treball que són el nucli d'aquest document i el conjunt de l'estratègia de l'EpJG. D'aquesta manera, es converteix en un full de ruta per als propers anys des d'una perspectiva participativa i d'aliances estratègiques que permetrà incorporar nous actors i treballar de manera transversal per donar respostes als principals reptes de l'EpJG a la ciutat de Barcelona.

A continuació es presenten les línies estratègiques que, en les pàgines que segueixen, es concreten en actuacions (*què es vol fer*), instruments previstos per assolir-les (*com*) i els principals agents per treballar en aquesta direcció (*amb qui*).

1. Impuls de projectes amb metodologies transformadores pel que fa a l'EpJG

Els darrers anys s'ha consolidat l'EpJG a la ciutat de Barcelona amb un volum més important de projectes i d'entitats que se situen en el paradigma de l'EpJG. És hora, doncs, de mantenir aquest creixement incentivant propostes que adoptin perspectives cada cop més transformadores, que s'adeqüin a possibles necessitats socials noves i que incorporin de manera més clara el vincle global-local. Cal enfortir noves metodologies, integrar la recerca en els projectes i fomentar l'autonomia dels actors per fer de les accions d'EpJG un pilar transformador a la ciutat.

2. Obertura de nous àmbits i espais educatius

Si bé la diagnosi apunta a una important consolidació dels projectes d'EpJG a la ciutat de Barcelona, especialment en l'àmbit formal (escoles i instituts) i en l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'estudi també identifica potencialitats de creixement en altres etapes i àmbits educatius. En aquest sentit, l'estratègia pretén dotar d'eines els diferents agents per tal que els projectes d'EpJG es puguin desplegar en espais on actualment tenen menys presència, amb un doble objectiu: estendre l'abast de l'EpJG a la ciutat de Barcelona i democratitzar l'accés a l'EpJG entre els col·lectius amb menys oportunitats de formar part d'aquests projectes actualment. Concretament, els espais i àmbits on es proposa impulsar o consolidar nous projectes d'EpJG són l'educació no formal, l'espai universitari, la formació inicial i continuada del professorat i altres professionals de l'educació, l'educació d'adults o la formació professional.

3. Extensió i transversalització de la justícia global

Des del sector de la cooperació, des d'entitats i institucions vinculades, fa anys que es treballa per un canvi de rumb que ha generat un relat de la justícia global que planteja les interdependències, la transversalitat i la complexitat dels problemes que afecten el món i que entén que per construir una societat veritablement més justa amb perspectiva global, cal incorporar la justícia global en totes les accions que duquem a terme. Per això esdevé estratègic entendre aquest concepte com a eix transversal en totes aquelles polítiques que faci la institució. Caldrà que tots els agents vinculats comparteixin el relat de la justícia global i se'l facin seu. Aquest paradigma té com a finalitat aconseguir modes de producció, distribució, gestió, consum i pautes de comportament social més sostenibles i respectuoses. Per assolir aquest canvi es plantejaran propostes que estenguin aquest relat comú entre els agents implicats i que vetllin per desplegar polítiques i accions coherents des de totes les àrees de l'Ajuntament i des de les diferents instàncies.

4. Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents

Amb el creixement exponencial de l'EpJG a la ciutat de Barcelona s'ha confirmat que l'arrelament dels projectes al territori és clau per promoure canvis sostenibles. En aquest sentit, i per tal d'impulsar projectes de qualitat, les accions cada vegada han de respondre millor a les necessitats reals dels diferents territoris de la ciutat. Davant d'aquest fet, és fonamental reforçar la coordinació entre els seus actors i agents que tenen més coneixement dels barris, i dels equipaments i del teixit social de cada districte per avançar cap a una idea de districte global. En la mateixa línia, fomentar el treball en xarxa, consolidar espais per posar en comú i construir conjuntament les diferents accions que es duen a terme, explorar sinergies i valorar les diferents experteses esdevé imprescindible per enriquir les propostes i dotar-les del màxim sentit possible.

5. Generació, comunicació i mobilització del coneixement

El treball al voltant dels projectes i recerques realitzades per part de les entitats al llarg dels darrers anys ha donat lloc a un important volum de coneixement que esdevé de clar interès per a tot el sector i per als agents implicats en l'EpJG. Aquest fet posa al descobert la necessitat de la recerca aplicada, el valor de la construcció conjunta de coneixement i la idoneïtat dels espais per difondre i compartir experiència i expertesa entre les entitats, amb altres organitzacions i amb la ciutadania en general. Aquesta, doncs, es converteix en una clara línia de treball que permet: en primer lloc, enfortir l'agència educativa de les entitats, i contribuir així a empoderar-les en un marc de diferents actors educatius de ciutat; i, en segon lloc, enriquir-ne qualitativament les propostes educatives perquè siguin més ajustades i transformadores. De manera coherent, la línia també ha de preveure la voluntat explícita per donar a conèixer, tant a escala nacional com internacional, els programes d'EpJG impulsats des de la DDHJGCI i en aliança amb altres institucions.

6. Grans aliances i compromís polític

Per millorar la qualitat i l'impacte de les actuacions d'EpJG és indispensable engegar accions que reforcin les grans aliances que ho fan possible, així com vetllar perquè aquest paradigma es consolidi i s'ampliï en l'àmbit de la política pública. Totes les línies estratègiques i d'acció que s'han apuntat necessiten la implicació de diferents agents perquè es puguin portar a terme i, alhora, necessiten també la construcció conjunta de política pública perquè siguin realment transformadores i impregnin les diferents capes de la ciutat.

5.1 Impuls de projectes amb metodologies transformadores pel que fa a l'EpJG

Els darrers anys s'ha consolidat l'EpJG a la ciutat de Barcelona amb un volum més important de projectes i d'entitats que se situen en el paradigma de l'EpJG. És hora, doncs, de mantenir aquest creixement incentivant propostes que adoptin perspectives cada cop més transformadores, que s'adeqüin a possibles necessitats socials noves i que incorporin de manera més clara el vincle global-local. Cal enfortir noves metodologies, integrar la recerca en els projectes i fomentar l'autonomia dels actors per fer de les accions d'EpJG un pilar transformador a la ciutat.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Consolidar metodologies de caràcter transformador (APS⁷, suport a recerques) i impulsar noves metodologies (investigació acció participativa, entre altres). ✓ Establir mecanismes que permetin prioritzar temàtiques detectades com a oportunitats. ✓ Definir el concepte connexió amb el Sud global i consolidar el vincle global-local en els projectes. ✓ Fomentar accions, condicions i oportunitats de disseny de projectes que situïn les causes i accions en el centre i posar en relleu les accions que es duen a terme. ✓ Promocionar projectes que incorporin de manera explícita i central les dimensions de recerca i mobilització. ✓ Proporcionar eines i estratègies a les entitats perquè dissenyin accions que afavoreixin la consolidació dels projectes i que, alhora, millorin l'autonomia dels actors implicats. ✓ Proporcionar eines i estratègies a les entitats perquè incorporin la comunicació com a eina de canvi i transformació social. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Convocatòria de subvencions (consolidar línies específiques, modalitats pilot o prioritzar temàtiques anuals) ✓ Convenis marc de col·laboració ✓ Licitacions per al desenvolupament de projectes específics ✓ Seminari de formació. Espai de construcció i d'intercanvi ✓ Accions d'acompanyament i assessorament ✓ Jornades obertes biennals d'intercanvi i reconeixement ✓ Canals de comunicació: publicacions web - notícies a les xarxes 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ LaFede.cat ✓ Centre Promotor APS ✓ Centres de justícia global vinculats a les universitats ✓ Universitats ✓ Institucions especialitzades en metodologies transformadores ✓ Institucions especialitzades en comunicació transformadora

⁷ Durant els darrers anys s'ha fet una aposta específica pel desenvolupament de projectes d'aprenentatge servei (APS) que es pretén consolidar en el període que abraça aquesta estratègia. Donada la seva singularitat i nivell d'aprofundiment, el treball en aquest sentit es pot consultar a través del [Programa d'educació per a la justícia global i aprenentatge servei](#).

5.2 Obertura de nous àmbits i espais educatius

Si bé la diagnosi apunta a una important consolidació dels projectes d'EpJG a la ciutat de Barcelona, especialment en l'àmbit formal (escoles i instituts) i en l'etapa d'educació secundària obligatòria, l'estudi també identifica potencialitats de creixement en altres etapes i àmbits educatius. En aquest sentit, l'estratègia pretén dotar d'eines els diferents agents per tal que els projectes d'EpJG es puguin desplegar en espais on actualment tenen menys presència, amb un doble objectiu: estendre l'abast de l'EpJG a la ciutat de Barcelona i democratitzar l'accés a l'EpJG entre els col·lectius amb menys oportunitats de formar part d'aquests projectes actualment. Concretament, els espais i àmbits on es proposa impulsar o consolidar nous projectes d'EpJG són l'educació no formal, l'espai universitari, la formació inicial i continuada del professorat i altres professionals de l'educació, l'educació d'adults o la formació professional.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Enfortir les aliances per impulsar els projectes d'EpJG a la universitat (tant amb alumnat com amb docents i grups de recerca) i consolidar el grup de treball del CMCI universitats per a la justícia global. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Convocatòria de subvencions ✓ Convenis marc de col·laboració ✓ Seminaris de formació. Espai de construcció i d'intercanvi 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Universitats de Barcelona ✓ Associacions d'universitats ✓ Associacions de professionals de l'educació
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impulsar els TFG i TFM en temàtiques vinculades a l'EpJG. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Accions d'acompanyament i assessorament 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ CEB ✓ ACCD
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Transversalitzar l'EpJG als estudis universitaris. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grups de debat i reflexió ✓ Projectes pilot 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Direccions i departaments de l'Ajuntament de Barcelona vinculats amb l'àmbit no formal (Departament de Joventut de Biblioteques de Barcelona, ICUB, Centres Cívics i altres)
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Enfortir les entitats en relació al nou currículum, especialment en el vector sobre consciència democràtica i ciutadania global. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grup de treball amb universitats del Consell Municipal de Cooperació Internacional 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Federacions d'entitats de lleure educatiu
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Elaborar una proposta de continguts d'EpJG o impulsar projectes que plantegin reformulacions curriculars en la línia de l'EpJG. Nou currículum. Vector de consciència democràtica i ciutadania global. Impulsar projectes relacionats amb l'impuls del nou currículum i del vector de consciència democràtica i ciutadania global. 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Consolidar el suport al desplegament de projectes en l'àmbit de l'educació formal, amb una atenció especial a l'etapa d'educació primària. 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fomentar projectes en l'àmbit de l'educació no formal com a marc de desenvolupament: programació a equipaments de proximitat cultural (centres cívics, biblioteques i altres), entitats de l'educació en el lleure infantil i juvenil o participació d'altres agents socioeducatius dels barris de la ciutat. 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Explorar l'encaix de l'EpJG en plans de desenvolupament comunitari i altres mecanismes d'acció comunitària. 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Enfortir les aliances amb federacions d'entitats de lleure per impulsar de projectes d'EpJG a l'àmbit de l'educació no formal. 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Fomentar projectes en nivells d'educació postobligatòria i de projectes en escoles d'adults per impulsar projectes d'EpJG en el marc de l'educació al llarg de la vida. 		

5.3 Extensió i transversalització de la justícia global

Des del sector de la cooperació, des d'entitats i institucions vinculades, fa anys que es treballa per un canvi de rumb que ha generat un relat de la justícia global que planteja les interdependències, la transversalitat i la complexitat dels problemes que afecten el món i que entén que per construir una societat veritablement més justa amb perspectiva global, cal incorporar la justícia global en totes les accions que duquem a terme. Per això esdevé estratègic entendre aquest concepte com a eix transversal en totes aquelles polítiques que faci la institució. Caldrà que tots els agents vinculats comparteixin el relat de la justícia global i se'l facin seu. Aquest paradigma té com a finalitat aconseguir modes de producció, distribució, gestió, consum i pautes de comportament social més sostenibles i respectuoses. Per assolir aquest canvi es plantejaran propostes que estenguin aquest relat comú entre els agents implicats i que vetllin per desplegar polítiques i accions coherents des de totes les àrees de l'Ajuntament i des de les diferents instàncies.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Afavorir espais de reflexió teòrica i conceptual sobre la idea de justícia global i les seves implicacions en l'àmbit educatiu que serveixi per assentar unes bases compartides sobre aquest nou paradigma entre els diversos agents. ✓ Definir criteris que permetin avançar en la transversalització del relat de l'EpJG amb diferents tipus d'agents. ✓ Incorporar codis comuns per transmetre la informació que poden contribuir a donar un marc de referència a la justícia global (relats i experiències sorgides des dels ODS, recomanacions de la UNESCO sobre educació per la pau i els drets humans, descolonització i equilibri de sabers). ✓ Impactar en temàtiques prioritàries on es detecta la necessitat d'incidir des de les àrees d'educació amb la perspectiva que ofereix la cultura de pau i justícia global com a eix conductor. Alguns exemples podrien ser l'educació financera crítica, aportar una visió global a les accions socials i ambientals, etc. ✓ Contribuir a la tasca de transversalitzar els aspectes vinculats a la justícia i la concepció de la connexió global-local des de les diferents àrees de l'Ajuntament que puguin tenir relació amb les diferents justícies que planteja el Pla director, com per exemple, la justícia de gènere, la justícia ambiental, l'economia social i solidària i d'altres. ✓ Fomentar la transversalització de temes de justícia global a una escala més propera a territori de districtes de la ciutat. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Seminaris de formació. Espai de construcció i d'intercanvi ✓ Grups de debat i reflexió ✓ Estructures i espais de l'Ajuntament ✓ Accions d'acompanyament i assessorament ✓ Campanyes 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Àrees de l'Ajuntament vinculades als objectius del Pla director ✓ CEB ✓ Altres administracions públiques i organitzacions

5.4 Creació i consolidació de xarxa: territori, actors i agents

Amb el creixement exponencial de l'EpJG a la ciutat de Barcelona s'ha confirmat que l'arrelament dels projectes al territori és clau per promoure canvis sostenibles. En aquest sentit, i per tal d'impulsar projectes de qualitat, les accions cada vegada han de respondre millor a les necessitats reals dels diferents territoris de la ciutat. Davant d'aquest fet, és fonamental reforçar la coordinació entre els seus actors i agents que tenen més coneixement dels barris, i dels equipaments i del teixit social de cada districte per avançar cap a una idea de districte global. En la mateixa línia, fomentar el treball en xarxa, consolidar espais per posar en comú i construir conjuntament les diferents accions que es duen a terme, explorar sinergies i valorar les diferents experteses esdevé imprescindible per enriquir les propostes i dotar-les del màxim sentit possible.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impulsar la coordinació entre els diferents agents per a la detecció de necessitats i oportunitats del districte (taules APS, etc.). ✓ Promocionar les condicions (persones, espais i temps) per garantir l'arrelament i adequació territorials dels projectes. ✓ Enfortir la figura tècnica de justícia global i cooperació i el seu rol en l'impuls de projectes d'EpJG. ✓ Visibilitzar les accions de districte: crear material per difondre els projectes i potenciar els espais per compartir les accions dutes a terme. ✓ Promocionar mecanismes per potenciar la relació entre entitats de districte i entitats de ciutat. ✓ Consensuar criteris de treball que permetin equilibrar i dotar de sentit l'abordatge territorial dels projectes des d'una perspectiva de ciutat. ✓ Afavorir la interseccionalitat i aprofitar l'expertesa dels diferents actors per promoure una agenda de treball comuna. ✓ Establir espais i mecanismes per compartir informació entre els diferents agents. ✓ Vetllar per tal que les col·laboracions entre diferents actors representin un treball en xarxa sòlid, de qualitat i amb projecció de futur. ✓ Consolidació taula de justícia global amb districtes de ciutat. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Licitació que faciliti els tràmits de transferència i gestió de partides destinades als districtes ✓ Convocatòria de subvencions ✓ Estructures de l'Ajuntament (taula de justícia global de ciutat amb districtes). ✓ Programes d'actuació de l'Ajuntament de Barcelona ✓ Grups de debat i reflexió ✓ Jornades obertes d'intercanvi i de reconeixement 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Òrgans de govern dels districtes ✓ Referents de Justícia Global i Cooperació Internacional dels districtes ✓ Referents de districte d'altres àrees ✓ CEB ✓ Consell d'Innovació Pedagògica de Barcelona ✓ Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

5.5 Generació, comunicació i mobilització del coneixement

El treball al voltant dels projectes i recerques realitzades per part de les entitats al llarg dels darrers anys ha donat lloc a un important volum de coneixement que esdevé de clar interès per a tot el sector i per als agents implicats en l'EpJG. Aquest fet posa al descobert la necessitat de la recerca aplicada, el valor de la construcció conjunta de coneixement i la idoneïtat dels espais per difondre i compartir experiència i expertesa entre les entitats, amb altres organitzacions i amb la ciutadania en general. Aquesta, doncs, es converteix en una clara línia de treball que permet: en primer lloc, enfortir l'agència educativa de les entitats, i contribuir així a empoderar-les en un marc de diferents actors educatius de ciutat; i, en segon lloc, enriquir-ne qualitativament les propostes educatives perquè siguin més ajustades i transformadores. De manera coherent, la línia també ha de preveure la voluntat explícita per donar a conèixer, tant a escala nacional com internacional, els programes d'EpJG impulsats des de la DDHJGCI i en aliança amb altres institucions.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Empoderar les entitats per a l'intercanvi, la creació i la sistematització de coneixement sobre les pròpies pràctiques i els àmbits de treball. ✓ Promocionar espais i mecanismes per socialitzar informació per al sector (documents, recerques, projectes, actors clau, etc.) entre els diferents agents implicats. Per exemple, promoure un banc d'experiències. ✓ Promocionar mecanismes de relació entre entitats i universitats en una doble direcció per identificar, generar i mobilitzar el coneixement fruit de la recerca. ✓ Crear espais d'aprenentatge compartit sobre les potencialitats de la comunicació com a eina d'incidència política orientada a la transformació social, partint de l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques. ✓ Avaluar la implementació dels nous relats de planificació i avaluació. ✓ Potenciar la recerca aplicada al desenvolupament per generar nous aprenentatges amb relació a la comunicació, l'avaluació i la TdC. ✓ Promoure recerques en temes que es prioritzen, com la valoració de l'impacte social dels projectes. ✓ Presentar el coneixement, les experiències i els programes generats en diferents esdeveniments i fòrums en els àmbits català, estatal i internacional i publicacions d'interès a premsa especialitzada. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Grups de debat i reflexió ✓ Concurs de propostes de recerca aplicada ✓ Jornades de presentació, d'intercanvi o d'aprofundiment en aspectes relatius a l'EpJG ✓ Publicacions ✓ Comunicacions a congressos ✓ Espai web 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ LaFede.cat ✓ Universitats catalanes ✓ Institucions especialitzades en comunicació transformadora, avaluació i TdC ✓ Mitjans de comunicació i altres

5.6 Grans aliances i compromís polític

Per millorar la qualitat i l'impacte de les actuacions d'EpJG és indispensable engegar accions que reforcin les grans aliances que ho fan possible, així com vetllar perquè aquest paradigma es consolidi i s'ampliï en l'àmbit de la política pública. Totes les línies estratègiques i d'acció que s'han apuntat necessiten la implicació de diferents agents perquè es puguin portar a terme i, alhora, necessiten també la construcció conjunta de política pública perquè siguin realment transformadores i impregnin les diferents capes de la ciutat.

Línies d'acció	Instruments	Aliances estratègiques
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vetllar per mantenir o per ampliar la inversió del 0,7% assolida i abordar el debat respecte a quin sector i tipus d'entitat va destinat. ✓ Treballar per a la creació, la consolidació i la coordinació a la ciutat en clau d'aliances per a la transformació social, tant a l'Ajuntament com en altres administracions o altres agents clau, com LaFede.cat. ✓ Treballar de manera coordinada amb l'administració educativa per a la millora de les condicions que han de fer possible les relacions de partenariat entre els centres educatius i les entitats, així com l'arrelament dels projectes. ✓ Establir mecanismes, conjuntament amb les administracions educatives, que permetin vetllar per una distribució equitativa dels projectes entre els centres educatius i superar així la concentració o saturació d'algunes escoles i instituts. ✓ Impulsar l'aprenentatge servei en el marc de la taula de referents de districte de justícia global amb l'objectiu de dinamitzar les diferents propostes d'APS. ✓ Treballar de manera coordinada amb els agents municipals d'educació no formal per tal de fer possible les relacions de partenariat entre els equipaments públics i les entitats. ✓ Promocionar, en altres àrees de l'Ajuntament, la incorporació i la coherència envers nous relats de planificació i d'avaluació, i la comunicació com a eina de transformació social. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Convocatòria de subvencions ✓ Convenis de col·laboració o convenis marc ✓ Institucionalització de les col·laboracions ✓ Estructures de l'Ajuntament ✓ Programes d'actuació de l'Ajuntament de Barcelona ✓ Grups de debat i reflexió ✓ Consell Municipal de Cooperació Internacional 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ajuntament de Barcelona ✓ CEB ✓ Programa Barcelona Ciutat Educadora - Direcció d'Educació ✓ Universitats ✓ Lafede.cat ✓ Institucions especialitzades en comunicació transformadora, avaluació i TdC ✓ Institucions especialitzades en aprenentatge servei ✓ ACCD ✓ Altres administracions públiques

6 A mode de tancament

Fins ara aquest document ha presentat els reptes, objectius i línies estratègiques que es proposen a nivell municipal per contribuir a la millora de la qualitat i l'impacte transformador dels projectes d'EpJG a la ciutat. A les pàgines que segueixen es desplega una proposta per a la posada en marxa d'aquestes actuacions. Així mateix, s'apunten, a grans trets, els principals elements amb relació a la difusió i comunicació de l'estratègia, i la proposta de seguiment i d'avaluació.

6.1. Posada en marxa del procés

La DDHJGCI inicia, a partir del moment de publicació de la present estratègia, un pla d'acció que condueix a l'assoliment dels objectius de les diferents línies en el qual serà cabdal la planificació de les accions i tasques que se'n desprenen. Així, doncs, si bé el pla d'acció no es concreta en aquest document, sí que s'hi presenten alguns dels elements necessaris per a la seva implementació.

Un primer element que ha de centrar els passos inicials de l'estratègia és la generació de sinergies i la implicació dels diferents actors d'EpJG —consolidats i emergents— a la ciutat. L'èxit de l'estratègia dependrà, en gran mesura, de l'existència d'una visió i d'uns objectius compartits pel conjunt d'agents i la ciutadania, i la seva apropiació dels continguts de l'estratègia. Els instruments participatius que la DDHJGCI ha utilitzat per elaborar la diagnosi i l'estratègia (presentació pública i de contrast dels principals resultats, grups de treball temàtics, tallers consultius, etc.) són un bon punt d'inici per a aquesta construcció de participació i de visió compartida.

En aquest sentit, l'estratègia preveu un conjunt d'accions encaminades a la coordinació, a la definició de les accions prioritàries i a la progressiva reorientació, al llarg del procés de les actuacions, procediments i instruments necessaris per consolidar les línies estratègiques. Així, doncs, l'estratègia es considera un document viu que s'anirà concretant amb el treball compartit al llarg del seu procés d'implementació.

6.2. Difusió i comunicació de l'estratègia

Com ja s'ha explicat anteriorment, l'Estratègia d'EpJG pretén esdevenir un document que generi espais de confluència, coordinació i treball conjunt dels diversos agents implicats en l'àmbit de la justícia global. En aquest sentit, la DDHJGCI té per davant una important tasca de comunicació per tal que cada institució, entitat o persona implicada pugui aportar-hi, des del seu àmbit de treball, reflexions i aprenentatges per enriquir-la.

La difusió i comunicació de l'estratègia preveu actes de presentació pública i l'elaboració de diversos productes comunicatius més accessibles (per exemple, infografies) per divulgar-ne el contingut. Alguns dels nuclis o espais per a la difusió de l'Estratègia d'EpJG són l'equip de treball de la mateixa Direcció, el Consell Municipal de Cooperació Internacional, les entitats que treballen en l'àmbit de l'EpJG, les persones participants en el procés participatiu de la diagnosi i la mateixa estratègia, i a altres àrees de l'Ajuntament. Els seus continguts també es difondran per altres canals, com les xarxes socials, per arribar a la ciutadania de Barcelona i fer-la coneixedora d'aquest procés.

6.3. Elaboració d'una proposta de seguiment i d'avaluació

El seguiment i l'avaluació de l'estratègia constitueixen eines d'anàlisi imprescindibles per tal que esdevingui un instrument estructurat de les actuacions de la DDHJGCI i per assolir la consolidació de l'EpJG a la ciutat. Així mateix, els processos de seguiment i d'avaluació han de possibilitar la seva millora continuada i l'adequació de les diverses actuacions en el context. Concretament, es proposen tres dimensions per al seguiment i l'avaluació de l'estratègia:

D'una banda, amb relació als projectes d'EpJG a la ciutat, l'estratègia preveu el seguiment del seu nivell de realització, especialment d'aquells finançats per l'Ajuntament, tant en el marc de convocatòries de subvencions ordinàries com en altres modalitats contractuals. S'ha d'analitzar la contribució d'aquests projectes al desplegament de l'estratègia i a la consecució de les seves línies, tenint en compte elements com ara l'obertura de nous àmbits i espais educatius; la creació i consolidació de xarxes, i la generació, comunicació i mobilització de coneixement.

D'altra banda, l'avaluació requereix la identificació dels indicadors i mecanismes per a cadascuna de les línies previstes. Es proposa mantenir el Grup de Treball de l'Estratègia d'EpJG del Consell Municipal de Cooperació Internacional, en un format més reduït i limitat, com a mecanisme de seguiment de l'execució de l'estratègia. Aquest grup de treball es podria reunir dos cops a l'any per tal de fer seguiment de la implementació de l'Estratègia d'EpJG.

Finalment, amb relació a la coherència externa de l'estratègia, es farà un seguiment del seu desplegament comunicatiu i de l'articulació entre aquesta i altres polítiques i programes amb els quals es puguin generar sinergies o complementarietats. En aquest sentit, s'analitzarà la capacitat de transversalització del relat de la justícia global i el reforç d'aliances que permetin consolidar el paradigma de l'EpJG en diverses polítiques públiques de la ciutat.

7 Referències

Ajuntament de Barcelona (2018). *Pla director cooperació per a la justícia global 2018-2021 de l'Ajuntament de Barcelona*. Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional. https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalsicooperacio/sites/default/files/pla_director_cooperacio_2018-2021_cat_v.web_1.pdf

Ajuntament de Barcelona (2023). *Pla director de cooperació per a la justícia global 2023-2026*, de l'Ajuntament de Barcelona. Barcelona, Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional. https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalsicooperacio/sites/default/files/doc_pladtor_2023-26_pdf_web_v.cat_0.pdf

Bär, B.; Campo, L.; Rubio, L. (coord.) (2020). *Aprenentatge servei i justícia global: Justícia de gènere Econòmica i ambiental, Drets humans i dret a migrar*. Centre Promotor d'Aprenentatge Servei. ISBN: 978-84-09-25897-0. <https://aprenentatgeservei.cat/wp-content/uploads/guias/Guia-APS-Justicia-global.pdf>

Barbeito, C. (2022). *Educar en contextos polaritzats. Retrat i propostes des de l'educació per la Justícia Global*. Escola de Cultura de Pau, Bellaterra. <https://escolapau.uab.cat/wp-content/uploads/2023/02/Polaritzacio.pdf>

Boni, A. (2011). *Educación para la ciudadanía global*. Significados para un cosmopolitismo transformador. *Revista Española de Educación Comparada*, 17, 65-86. <http://revistas.uned.es/index.php/REEC/article/view/7545>

Caride, J. A. (2005). *La animación sociocultural y el desarrollo comunitario como educación social*. *Revista de educación*, 336, 802.

Castejón, A.; García-Alba, A. i Rubio, L. (2019). Informe de la diagnosi d'educació per a la justícia global (2012-2017). Ajuntament de Barcelona. Recuperado de https://ajuntament.barcelona.cat/relacionsinternacionalsicooperacio/sites/default/files/20190529_def_diagnosi_v5_0.pdf

Celorio, G. i López de Munain, A. (2007). *Diccionario de educación para el desarrollo*. Bilbao: Hegoa.

Celorio, G. i Río, A. del (2015). *La educación para el desarrollo: análisis del estado, evolución y tendencias para el período 2005-2014*. Estudio elaborado para la Agencia Vasca de Cooperación para el Desarrollo (Gobierno Vasco) por el equipo de Hegoa (UPV/EHU).

Bilbao, Hegoa. http://www.elankidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/estrategia_educacion/es_def/adjuntos/resumen_ejecutivo.pdf

Grosfoguel, Ramón (2011) “Decolonizing Post-Colonial Studies and Paradigms of Political-Economy: Transmodernity, Decolonial Thinking and Global Coloniality”. *Transmodernity: Journal of Peripheral Cultural Production of the LusoHispanic World*. vol. 1, n. 1: 1-38

LaFede.Cat (2020). *Educar per a futurs alternatius. Guia d'Educació per a la Justícia Global*. Barcelona, LaFede.Cat. https://www.lafede.cat/wp-content/uploads/2020/10/EducarFutursAlternatius_LafedeCat.pdf

Llistar, D. i Monzó, M. (2022). Justícia Global i aprenentatge servei: nous horitzons educatius transformadors. RIDAS. *Revista Iberoamericana de Aprendizaje-Servicio*, (14), 156-172. <https://revistes.ub.edu/index.php/RIDAS/article/view/41648/38904>

Marcos, S. (2018). “En sus propios términos”: reflexiones para una epistemología decolonial. A Leyva, X.; Alonso, J.; Hernández, R. A.; Escobar, A.; Köhler, A.; Cumes, A.; Sandoval, R.; Speed, S.; Blaser, M.; Krotz, E.; Piñacué, S.; Nahuelpán, H.; Macleod, M.; Intzín, J. L.; García, J. L.; Báez, M.; Bolaños, G.; Restrepo, E.; de Sousa Santos, B. (2018). *Prácticas otras de conocimiento(s): Entre crisis, entre guerras. Tomo III* (p. 93–104). CLACSO. <https://doi.org/10.2307/j.ctvn96g99.7>

Mesa, M. (2014). “Precedentes y evolución de la educación para el desarrollo: un modelo de cinco generaciones”. *Sinergias*, 1, p. 24-56.

Muñoz, J. i Montané, A. (2022). “Construir puentes entre la justicia global y la educación transformadora”. *Revista Izquierdas*, 2022, núm. 51, p. 1-18. <https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/185182/1/722549.pdf>

Nagel, T. (s/d) “El problema de la justicia global”. *Revista jurídica de Palermo*, p. 169-196. https://www.palermo.edu/derecho/revista_juridica/09Jurica07.pdf

Nussbaum, M. C. (2010). *Sin fines de lucro. Por qué la democracia necesita de las humanidades*. Buenos Aires/Madrid, Katz Editores.

Pajarín, M. i Navarro, N. (2018). *La integració de les línies estratègiques del Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018 des de l'EGiBDH*. Barcelona: ACCD, 2018. http://cooperaciocatalana.gencat.cat/web/.content/continguts/que_fem/egibdh/doc-informeintegracio-linies-estrategiques-pla-director.pdf

Paredes, J. i Guzmán, A. (2014). *El tejido de la rebeldía. ¿Qué es el feminismo comunitario?* La Paz: Comunidad Mujeres Creando Comunidad. Disponible en: <https://redclade.org/wp-content/uploads/El-Tejido-de-la-Rebeldia.pdf>

Pogge, T. (2007). “¿Qué es la justicia global?”, *Revista Latinoamericana de Filosofía*. XXXIII, 2, primavera, p. 181-203.

Rawls, J. A. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, Harvard University Press.

Rubio, L. i Lucchetti, L. (2016). *Aprenentatge servei, pau, drets humans i solidaritat. Noves propostes d'educació per a la justícia global*. Barcelona: Centro Promotor de Aprendizaje-Servicio, Fundació Jaume Bofill. www.aprenentatgeservei.cat

Sen, A. (2010). *La idea de la justicia*. Madrid, Taurus.

Young, M. (2011). *Responsabilidad por la justicia*. Madrid, Morata.

Coordinació i elaboració: Juanjo Arranz Martín,
Glòria Meler Marco i Maria Monzó Tatjé¹.

Document basat en l'Informe de la diagnosi dels
projectes d'educació per a la justícia global 2018-
2022, elaborat per Anna Bernal Martínez, Jordi Casas
Romero i Brenda Bär Kwast.

¹ Aquest document és una actualització de l'Estratègia d'educació
per a la justícia global 2019-2021, elaborada per Alba Castejón, Laura
Rubio, Brenda Bär i Blanca Romañá.